

Descripció de la varietat

Entre els diferents pèsols pitiüsos de desgranar, el pèsol blanc nano o curt és el més preuat per la seua dolçor i pel fet que es menja també la pellofa, llevant-li el pergami interior. Es distingeix de les altres varietats pel seu gra blanc i llis, i per ser de mata de mitja canya. La planta sol assolir els 80-100 cm si s'emparrala, i no més de 60 cm sense usar aspres. El fullatge és verd fosc, amb 8-10 nusos fins a la primera flor. Per cada pis desenvolupa dos flors completament blanques, que esdevenen dos beines amb 7-9 grans. En assecat-se, són grans de grandària mitjana, arrodonits i llisos, amb uns característics clotets en superfície. És una varietat de precocitat mitjana. Se sembra a partir de novembre fins a Nadal, i es comença a collir el mes d'abril.

El pèsol blanc nano és ideal per menjar fresc i sec. Com totes les lleguminoses, han tengut un paper important a les societats tradicionals tant al camp, pel seu poder nitrificant, com a la taula, pel seu valor nutritiu. El trobam en plats típics com el conill amb pèsols o la truita de pèsols. Actualment, el seu cultiu es redueix a uns pocs horts familiars.

Origen de la varietat

Eivissa i Formentera

Usos i coneixements

Consum humà

El pèsol blanc nano es destinava a consum humà, tant en fresc com en sec. Era molt preuat per la seua dolçor. D'aquesta varietat es menjava també la pellofa, fregida o bullida. Una volta trets els grans de la bajoca, es treia la capa fina que envolta interiorment la pellofa (el pergami), per tal d'aprofitar-la. S'utilitzava tradicionalment per elaborar guisats i estofats, com el conill amb pèsols.

Els pèsols se sembraven en lluna nova, a partir de Tots Sants fins al Nadal. Se solia sembrar en terres de secà pobres i lliures d'adventícies. Preferiblement en llocs frescos, però no excessivament freds. Se sembrava en clots o munts de 4 a 6 llavors, a la distància del llarg d'un peu, a mesura que es caminava pel solc preparat. Les sembres es feien escalonades fins al Nadal per cobrir tota la temporada amb producte fresc. No se solia ni regar ni adobar, tot i que de vegades s'utilitzava terrassa (superfosfat de calç) que es mesclava amb la llavor. Les proporcions eren dos parts de llavor per tres de superfosfat, o tres parts de llavor per cinc d'adob animal.

Les lleguminoses tenien un paper important en la preparació de terres noves, ja que quan es guanyava espai al bosc i s'emprimaven terres noves, la primera sembra sempre era de pèsols. També complien un paper essencial en les rotacions, en nitrogenar la terra abans de cultius com el blat i l'ordi.

Observacions

Segons l'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera, les varietats de llavor llisa són més rústiques i resistents al fred i a la humitat, i les de llavor rugosa suporten millor la calor. Esmenta algunes varietats conreades tradicionalment a les Pitiüses, com ara el pèsol pagès, el pèsol blanc i el dià.

Caràcters morfològics de la varietat

Planta	
Coloració antociànica a qualsevol dels seus òrgans	Absent
Tija	
Fasciació	Absent
Llargària (cm)	88,5 ± 10 cm
Nombre de nusos fins al primer nus fèril, amb inclusió d'aquest	9 ± 1
Fulles	
Fullatge: color	Verd
Fullatge: intensitat del color verd	Obscura
Fulla: folíols	Present
Folíol: indentació	Dèbil
Estípula: llargària (cm)	8,3 ± 0,9 cm
Estípula: amplada (cm)	5,7 ± 0,6 cm
Estípula: motejat	Present

Estípula: densitat del motejat	Mitjana
Pecíol: llargària des de l'aixella fins el primer folíol/circell	5,1 ± 0,6

Flor (observar al segon nus floral)

Època de floració	Mitjana
Nombre màxim de flors per nus	Dues
Color de l'estendard	Blanc
Forma de la base de l'estendard	Fortament arquejat
Ondulació de l'estendard	Mitjana
Forma de l'àpex del sèpal superior	Acuminat
Peduncle: llargària de l'esperó	entre 0 i 3 mm
Peduncle: llargària des de la tija fins a la primera beina	7,0 ± 1,3 cm
Peduncle: llargària entre la primera i la segona beina	1,7 ± 0,3
Peduncle: nombre de bràctees	Nul o baix

Beina (observar el segon nus fèrtil)

Amplada	1,6 ± 0,1 cm
Pergamí	Complet
Forma de la part distal	Roma
Curvatura	Dèbil
Color	Verd
Intensitat del color verd	Mitjana
Nombre d'òvuls	8 ± 1

Llavors

Color	Beix
Forma	El·lipsoide
Color del cotilèdon	Groc
Color del fil	Del mateix color que el tegument
Pes de 1000 llavors	311,5 ± 8,4 g